

De onderhandelingsnota van Johan Vande Lanotte tegenover de compromistekst van Bart De Wever en de voorstellen van AK-VSZ: deel 2

Deel 2: DE NIEUWE FINANCIERINGSWET

1. DE 12 PRINCIPES

- a. Het is een regel van goed bestuur om een aantal basisprincipes te formuleren. Deze principes moeten dienen om richting te geven indien er zich in de praktijk problemen voordoen. Ze moeten dus toepasbaar zijn wat o.a. inhoudt dat ze elkaar niet tegenspreken.
- b. Eén van de vooropgestelde principes was: deelstaten mogen niet structureel verarmen. Dan hadden wij het al begrepen: alles moet of mag veranderen op voorwaarde dat uiteindelijk alles gelijk blijft.
- c. Voor wie het met ons verkeerd zou begrepen hebben geven wij de definitie van F. Vandenbroucke en L Meert (uit een zeer lezenswaardige tekst!): *"Er mag geen verarming optreden voor het bestuur van een Gewest, relatief ten opzichte van de andere Gewesten, tengevolge van de wijziging in de financieringswet, indien dat Gewest op een traject zit dat voldoet aan een normatief traject dat we als minimaal goed beleid beschouwen"*. De auteurs beseften dat misschien niet iedereen dit zou begrijpen en gaven de nodige verduidelijking: *Dit betekent met andere woorden dat "verarming" wel aanvaardbaar is als die in alle Gewesten voorkomt, bijvoorbeeld door saneringen in alle Gewesten, of als dat zou komen door een beleid waarvan de resultaten niet voldoen aan een bepaalde norm of een bepaald normatief traject. Als alle artiesten van de "high-level" werkgroep dit soort paaldanskunstjes gepresenteerd hebben, dan hebben we veel gemist.*

2. HERZIENING VAN DE BESTAANDE FINANCIERINGSWET

- a. BDW:
 - i. vervangt in de financiering van de Gewesten en in deze van de Gemeenschappen de financieringsbron die geëtiketteerd werd als dotatie uit de personenbelasting, door een eigen Gewestelijke (reële) personenbelasting op basis van een gesplitst model met behoud van een gemeenschappelijke federale basis, -wetgeving en -fiscale administratie.
 - ii. De financieringsbron van de Gemeenschappen geëtiketteerd als "BTW" (maar die er niets mee te maken heeft) blijft als dotatie behouden.
- b. JVdL:
 - i. Wat de Gewesten betreft: hetzelfde als BDW. Voor de Gemeenschappen blijft de zogenaamde personenbelasting als dotatie behouden.
 - ii. De zogenaamde BTW-dotatie voor de Gemeenschappen wordt vereenvoudigd. Vanaf 2016 zal dit voor de Federale overheid een voordeel opleveren.
 - iii. Er zal voor gezorgd worden dat deze nieuwe financieringswet geen invloed heeft op de belastingen die een individuele belastingplichtige moet betalen. Rond de federale en gewestelijke tarieven zal een slang voorzien worden met een marge van 25 %. Indien nodig zal met een individueel belastingkrediet gewerkt worden dat zal gesteund zijn op historische parameters. Een microfiscaal mechanisme zal met terugwerkende kracht berekenen wat het

individueel globaal beschikbaar inkomen zou geweest zijn bij ongewijzigd fiscaal beleid. De plussen en minnen die hieruit voortvloeien zullen tussen de Federale overheid en de Gewesten verrekend worden.

- iv. Indien de inkomens sterker stijgen dan de economische groei dan zullen de extra inkomsten niet naar de federale overheid gaan maar direct naar de vermindering van de federale overheidsschuld. Iets waarvan we geacht worden te denken dat dit een heel groot verschil is en zeker geen vermindering betekent van de Gewestelijke fiscale autonomie, laat staan van de Gewestelijke fiscale inkomsten.

c. Toelichtingen:

- i. In de tekst van BDW is er (terecht) sprake van een eigen Gewestelijke belasting. In het rekenvoorbeeld is gerekend met een gemiddelde representatieve belastingvoet die dezelfde is in alle Gewesten. Dit laatste is bevestigd in een technische nota die nadien door de NV-A werd gepubliceerd. Meer nog: "Het is slechts na een (ruime) overgangperiode dat men overgaat naar een systeem op basis van de eigen belastingvoeten, maar blijvend met een grote solidariteit om de verschillen in netto belastbaar inkomen weg te werken". M.a.w. een vorm van (ruim) uitgestelde fiscale autonomie. Met als praktische betekenis dat er in het rekenvoorbeeld van BDW een verborgen solidariteit of transfer zit. Dit is makkelijk na te rekenen: Wallonië krijgt 49,07 % van de door zijn inwoners betaalde personenbelasting; Vlaanderen slechts 43,61 %. Of nog anders gezegd: Vlaanderen betaalt 63,15 % van de personenbelasting en krijgt bij BDW slechts 61 % terug.
- ii. De nota van Jvdl is technisch veel beter uitgewerkt. Het is wel jammer dat er, in tegenstelling tot BDW, geen rekenvoorbeeld is opgenomen dat zou toelaten de verschillen met de huidige financieringswet te zien; en indirect ook de verschillen met BDW.
- iii. We begrijpen de hardnekkigheid niet waarmee de Vlaamse partijen absoluut fiscale autonomie willen in de vorm van een gesplitst tarief. Hiermee worden zowel de personenbelasting als de financieringswet nog veel ingewikkelder. De Toshiba-boys van Jean Luc Dehaene zijn kleuters die met een elektronisch telraampje speelden, vergeleken bij de Belgische bricolage die nu op ons afkomt. De psychologische weerstand en antipathie voor iedere staatshervorming is hiermee verzekerd.
- iv. Jvdl vertrouwt het waarschijnlijk zelf niet. Hij acht het nodig een commissie van experts aan te stellen om de principes verder uit te werken en ook de verenigbaarheid met de EU-regels na te gaan. Benodigde tijd: drie maanden (raming). De fiscale administratie krijgt deze fiscale hervorming zeker niet rond tegen 2014. De uiterste datum voor nieuwe grondwettelijke verkiezingen.

3. UITBREIDING VAN DE FINANCIERINGSWET

- a. BDW: Voorziet de financiering van nieuwe bevoegdheden door een uitbreiding van de fiscale autonomie. Namelijk door een verschuiving van het Federale aandeel naar de Gewestelijke aandelen in de gemeenschappelijke belastbare basis. Belangrijke uitzondering: de kinderbijslagen worden gefinancierd met dotaties.

b. JVdL:

- i. voorziet de financiering van nieuwe Gewestelijke bevoegdheden door nieuwe dotaties verdeeld op basis van de fiscale capaciteit en de jaarlijkse nominale economische groei. Op voorwaarde van een positieve evaluatie kunnen ze na tien jaar omgezet worden in fiscale autonomie.
- ii. Voorziet de financiering van nieuwe Gemeenschapsbevoegdheden door nieuwe dotaties. Het vertrekpunt is de bestaande uitgave. De jaarlijkse aanpassing en de verdeling over de "pseudogemeenschappen" (zie deel 1/1/1.1/Kinderbijslagen) gebeurt volgens diverse regels.
 1. Kinderbijslagen
 - a. Start: forfait per pseudogemeenschap per kind
 - b. Jaarlijkse aanpassing: consumptieprijnsindex en (0-18) j.
 2. Ouderenzorg
 - a. Start: verdeling van de werkelijke uitgaven
 - b. Jaarl. aanpassing: nominaal bbp /inwoner en (65+) j.
 3. Gezondheidszorg
 - a. Start: verdeling volgens fiscale capaciteit
 - b. Jaarl. aanpassing: consumptieprijnsindex en reële economische groei
 4. Justitie
 - a. Start: verdeling volgens aantal gedetineerden
 - b. Jaarl. aanpassing: op termijn volgens bevolkingscijfers
- iii. JVdL voorziet de mogelijkheid voor het Waals Gewest en het BHG om extra middelen over te hevelen naar de "pseudogemeenschappen". (Door de samenvoeging van Gewest en Gemeenschap heeft Vlaanderen vandaag al die mogelijkheid.)

4. FISCALE AUTONOMIE

- a. In alle wetenschappelijke kringen is men het er al jaren over eens dat de grote zwakte van de bestaande financieringswet ligt in het systeem van dotaties, zijnde het gebrek aan verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat men zelf de financiële middelen verdient die men graag wil uitgeven.
- b. BDW gaat duidelijk het verst op dit gebied. Als we de herziening en de uitbreiding van de financieringswet samennemen, komt bijna 60 % onder de fiscale autonomie. Bij JVdL is dit nog geen 25 %. Dit doet niets af van onze bedenkingen tegen de complexiteit van de gekozen vorm van fiscale autonomie. (zie 2.c. iii en iv)
- c. Naast de fiscale autonomie eigen aan een gesplitst tarief voorzien BDW en JVdL ook in de mogelijkheid voor de Gewesten om in de personenbelasting belastingvermeerderingen, -verminderingen, en belastingkredieten toe te staan. Bij JVdL zijn de inzetbare fiscale technieken beperkter dan bij BDW. Naar onze mening fiscaaltechnisch terecht.
- d. BDW voorziet ook in vormen van fiscale autonomie in de vennootschapsbelasting. JVdL voorziet minder mogelijkheden dan BDW. Maar JVdL voorziet wel uitdrukkelijk in de mogelijkheid om belastingkredieten toe te staan tot maximum 3 % van de vennootschapsbelasting in het betrokken Gewest. Een niet te onderschatten concurrentiewapen in handen van BHG waar 30 % van de vennootschapsbelasting geheven wordt.

5. BRUSSEL

a. BDW:

- i. Vanaf 2012 jaarlijks 0,300 miljard (inbegrepen de eventuele extra opbrengsten uit de nieuwe financieringswet).
- ii. + 0,050 miljard mits een akkoord binnen de Brusselse regering over meer transparantie en efficiëntie en validatie van dit akkoord door de federale regering.

b. JVdL:

- i. Een dotatie van 20 % van de gemiddelde gewestelijke personenbelasting (inbegrepen de nieuwe gewestelijke dotaties) van de netto-pendelaars.
- ii. Een dotatie ter compensatie voor de personenbelasting (inbegrepen de nieuwe gewestelijke dotaties) die BHG mist wegens het feit dat de ambtenaren van internationale instellingen geen personenbelasting betalen.
- iii. In totaal: 0,375 miljard in 2012.

c. Toelichtingen:

- i. Als Brussel een Gewest wil zijn zoals de andere dan moet het ook gefinancierd worden volgens dezelfde principes en regels als het Vlaams en het Waals Gewest. Dit is wat in de bestaande financieringswet en in de voorstellen van nieuwe financieringswet gebeurt.
- ii. Wat Brussel uniek maakt zijn de hoofdstedelijke functies: van België, van Vlaanderen en van de Europese Unie. Deze functies brengen ongetwijfeld kosten met zich mee, maar ook baten. Deze balans moet klaar en volledig gemaakt worden. Veel hoofdsteden (w.o. Brussel tot in de jaren negentig) genieten van een positieve balans. Als deze balans vandaag omgeslagen is moet gezocht worden naar de oorzaken. Indien mogelijk moeten deze weggewerkt worden. Als dat niet kan, is de zaak bespreekbaar en moet naar een billijke oplossing gezocht worden.

Deze kan niet eenzijdig bestaan in het laten betalen door de anderen. Een hogere tewerkstellingsgraad in Brussel en het tegengaan van de bevolkingsvlucht zijn zeker delen van de oplossing. Deze billijkheid houdt ook in dat:

1. de Belgen moeten betalen voor hun hoofdstad
2. de Vlamingen voor hun hoofdstad en de Walen voor hun hoofdstad (Namen)
3. de Europeanen voor hun hoofdstad

en dat alles beperkt tot de netto onvermijdbare kosten die eigen zijn aan deze hoofdstedelijke functies.

Deze billijkheid houdt ook in dat Brussel, als hoofdstad, dan ook aan bepaalde voorwaarden moet voldoen.

Vandaag zijn we bijlange nog niet bereid om een blanco cheque te tekenen.

- iii. Pendelarbeid komt voor in alle steden en gemeenten. Ze streven er zelfs naar om zoveel mogelijk arbeidsplaatsen aan te trekken. Als dat een last wordt dan is het heffen van belasting op arbeidplaatsen een aangewezen middel. Zoals het heffen van milieubelasting en andere belastingen op zaken die hinderlijk zijn.
- iv. Dit soort dotaties beginnen met een klein percentage en eindigen bij honderd (en waarom niet meer?). Volgens een studie gemaakt in opdracht van BHG bedraagt de gemiste personenbelasting op de internationale ambtenaren 0,500 miljard. Waarom zou BHG dit bedrag niet opeisen?

6. BUDGETTAIRE NEUTRALITEIT - EEN MOOI WOORD VOOR BEHOUD VAN DE TRANSFERS

- a. BDW:
 - i. Voorziet in **een intern solidariteitsmechanisme** ingebouwd in de financieringswet.
 - ii. Voorziet in **een compensatie gedurende een niet nader bepaalde overgangperiode** zodat geen enkel Gewest of Gemeenschap zou verarmd worden.
N.B. Voorziet ook in **een verborgen solidariteit** door het niet correct toepassen van gesplitste tarieven.
- b. JVdL: voorziet **iets gelijkaardigs** (behalve de N.B.) maar de overgangperiode is nauwkeurig bepaald:
 - 1. **tot 2022 blijven de bedragen constant**; geen enkel Gewest of gemeenschap mag winnen of verliezen.
 - 2. **van 2023 tot 2032 worden ze geleidelijk afgebouwd.**
- c. Toelichting:
 - i. Wat dit land nodig heeft is dynamiek. Met dit soort compensaties wordt meteen alle dynamiek eruit gehaald. Waarom zouden Gewesten meer dan van vandaag in beweging komen als ze toch niets te winnen hebben?
 - ii. Als alle tellers op nul gezet worden bij de start en dan jaarlijks afgebouwd, dan hebben Wallonië en Brussel in de overgangperiode niets te winnen bij hogere tewerkstelling want tegelijk verliezen ze op hun compensaties.
 - iii. Als alle tellers op nul gezet worden en nog gedurende 10 à 20 jaar blijven bestaan (JVdL) dan kunnen Wallonië en Brussel wel winnen maar dan moet Vlaanderen nog even lang de transfers blijven betalen.

7. DE NIEUWE FINANCIERINGSWET EN HET GLOBAAL BUDGETTAIR KADER

- a. BDW: vage verwijzingen naar bijdragen in de sanering van de overheidsfinanciën; ook naar bijdragen in de pensioenen van de eigen ambtenaren van Gewesten en Gemeenschappen. Maar ook naar de terugverdieneffecten bij de federale overheid als gevolg van de verhoogde activiteitsgraad in de Gewesten.
- b. JVdL: is veel concreter:
 - i. De **overgedragen budgetten worden met 10 % verminderd**. Het is wel onduidelijk wat moet begrepen worden onder overgedragen budgetten.
 - ii. Vanaf 2016 moeten Gewesten en Gemeenschappen een jaarlijks **stijgende bijdrage betalen op de loonmassa van hun statutaire ambtenaren** zodanig dat tegen 2030 een percentage van 8,86 % bereikt is.
 - iii. Vanaf 2016 wordt in de financiering van het onderwijs **de gunstigste nataliteit vervangen door de gemiddelde nataliteit**
 - iv. Als door de fiscale autonomie de belastinginkomsten in de personenbelasting sneller zouden stijgen dan de economische groei dan moeten de Gewesten het verschil **afstaan voor de vermindering van de federale overheidsschuld**. Op de schuld van vandaag zou het om een bedrag gaan van 9 miljard gespreid over de periode tot 2030.

c. Toelichtingen:

- i. Het is duidelijk dat met of zonder staatshervorming er in de komende jaren zwaar moet gesaneerd worden. Dat heeft zelfs lang geleden al eens in de krant gestaan. De transfers uit Vlaanderen hebben tot niets gediend, behalve om de hangmatten te vervangen. Het geld is nu op.
- ii. In de voorstellen van BDW en JvDL krijgen de Vlamingen geen loon naar werken. En als ze het krijgen moeten ze het weer afstaan in de vorm van compensaties en budgettaire neutraliteit.
- iii. De Vlamingen worden nu twee keer gepakt. Eerst krijgen ze niet de opbrengst van de belastingen waar ze voor gewerkt hebben. Op wat ze minder krijgen moeten ze nog eens 10 % afgeven plus de rest van wat JvDL hierboven voorziet.
- iv. In Wallonië en Brussel werkt het omgekeerd. Eerst krijgen ze meer dan de opbrengst van de belastingen waar ze voor gewerkt hebben. Dan krijgen ze compensaties en garanties om niet armer te zijn dan gisteren. Van wat ze dan in totaal verdienen en krijgen moeten ze (zoals de Vlamingen) ook de bijdragen afstaan die JvDL hierboven voorziet.
- v. Het gevaar is groot dat de Walen en de Brusselaars meer overhouden dan wat ze verdienen hebben en de Vlamingen minder.
- vi. Als het doemscenario van JvDL dient om de Vlamingen te doen afzien van een staatshervorming zal het effect omgekeerd zijn. Wij willen een staatshervorming met loon naar werken. Waarbij wij ook de volledige verantwoordelijkheid willen nemen voor takken van de sociale zekerheid waar de uitgaven aanzienlijk zullen toenemen door de vergrijzing en daardoor zwaar gaan wegen op de federale begroting. Bijvoorbeeld de geneeskundige verzorging. Uiteindelijk willen wij ook, noodgedwongen, een redelijke bijdrage leveren in de sanering van het federale overheidstekort. Met klare verantwoordelijkheden. Niet met duistere bric à brac en allerlei omwegen.